

Tisztelt Rektor úr, Dékán úr, Nobilitások, Hölgyeim és Uraim !

Semmelweis Ignácra a világszerte ismert és elismert orvosra emlékezünk, és emléke előtt hagyományaink szerint tisztelgünk. Számomra – az Egyetem szülész professzora számára – kitüntető megtiszteltetés, hogy ezen emlékezések sorában immár harmadik alkalommal van módom Önökkel - a Semmelweis Egyetem mai kiváló munkatársaival és hallgatóival - gondolataimat megosztanom.

Semmelweis életrajzát, munkásságát, hősieles küzdelmét az életért, esetében különösen az életet adó életekért, ma már mindenki kiválóan ismeri. Ez az élet, és ez a küzdelem azonban másfél száz évvel ez előtt zajlott. Mit taníthat mégis nekünk ma 2006-ban, a XXI. század elején, a technika, az informatika, a genomika világában nagy elődünk, egyetemünk névadója?

Taníttja, hogy minden orvosi kutatásnak és ténykedésnek az elsődleges célja az emberi egészség védelme és a betegség minél eredményesebb gyógyítása. Az első tényezőt ma prevencióként fogalmazzuk meg, és nincs olyan szakember vagy fórum, aki vagy amely ne hangsúlyozná jelentőségét. A szavakban, beszédekben vagy nyilatkozatokban elhangzó állásfoglalások mellett és mögött azonban szomorúan kell tapasztalunk a döntéshozók ez irányú érdektelenségét. Meg kell tehát tanuljunk, hogy ma is magunkra hagyatva, a saját orvosi hivatásunk, eskünk szellemében, a „közjó” nem elismert és nem díjazott szolgálóiként tegyünk tehetségünk szerint a legtöbbet a fenti célok megvalósításáért. És ezt a szellemet kell, kötelező továbbadni tanítványainknak is.

Tanulhatjuk továbbá a megfigyelések, ezen belül is a klinikai megfigyelések fontosságát. Sajnálattal kell megállapítanom, hogy napjaink klinikus professzora még a szakmán belül is ennek leértékelődését tapasztalja. Azt látja, hogy a technika, az újabb és újabb metodikák helyenként öncélú, vagy igazán nem célirányos felhasználása gyakran megelőzi a kórképek gyakorlati diagnosztikájára és kezelésére, gyógyítására való törekvést. Fokozott erőfeszítéseket kell tehát tennünk, hogy az egyetemünkön képzett és a klinikum felé orientálódó hallgatóink felismerjék, megtanulják a betegekkel való kontaktus, az alapos megfigyelés jelentőségét.

Semmelweis Ignác a kiváló klinikus egyúttal invenciózus kutató is volt. A betegágy mellett és a bonctanon tett megfigyeléseiből kiindulva következetes logikával, addig nem alkalmazott statisztikai módszerekkel jutott el a levonható következtetésig. Zseniális felfedezését nem a technikai haladás által létrehozott új eszközök segítségével, hanem olyan klinikai és kórbonctani észlelések értékeléséből teremtette meg, amelyeket sokan és sokszor láttak már előtte, de amelyeknek a jelentőségét nem voltak képesek felismerni.

Sok egyéb vonatkozásban fedezhetünk fel még napjainkban is korszerűnek tartott elemeket munkásságában. Gondosan megtervezett és részleteiben rögzített klinikai kórtörténetei megfelelnek egy adatbanknak, melynek analízise és a kapott eredmények szintézise tette lehetővé a valóban forradalmi felfedezés létrejöttét. A céltudatos adatgyűjtés kiegészítve a biológiai minták szisztematikus gyűjtésével (biobankok létesítése) ma is alapját képezi az orvos-biológiai új ismeretek és eredmények megszületésének.

Semmelweistől másrészt megtanulhatjuk azt a kórkép megoldására irányuló, teljes mértékben koncentrált, már-már csőlátás szerű fókuszálást, ami korának egyik legjelentősebb betegségének megoldásához segítette, egyúttal olyan általános haladást is előidézve, mely a később a korszerű sebészet egyik alapkövévé kristályosodott.

Fellépése és tanai az asepsis hajnalát jelentették, hiszen ő hirdette meg először a klasszikus igazságot, mely szerint "Nicht infizieren ist besser, als desinfizieren." Ezzel az állításával messze meghaladta Listert, aki 20 évvel később hozta a sebkezeléssel kapcsolatos eljárását nyilvánosságra.

Mit tanulhatunk még másfél száz évvel ez előtti nagy mesterünktől? Tanulhatunk kitartást és a ránk bízott emberek, betegek érdekének mindenek elé helyezését. Hivatásunk ma sem egyszerű szolgáltatás, a betegeket nem lehet csak „klienseknek” tekinteni, mint azt napjainkban többen szeretnék velünk elfogadtatni. Furcsa szolgáltatás az, melynél a szolgáltatást nyújtók igyekezete arra irányul, és kötelességük is arra törekedni, hogy a szolgáltatást minél kevesebben vegyék igénybe.

A szolgáltatás helyett a szolgálat az a fogalom, amely tevékenységünket meg kell határozza, és amelyre a kezeink alatt felnövekvő nemzedéket tanítanunk kell.

Ma is előttem van a Semmelweis Ignácra készült magyar film egyik gyönyörű jelenete, amikor egy kordén felhalmozott szennyes ágyneműt maga tol el a fővárosi előljáróságra, hogy

a szükséges mosatási pénzt kiharcolja. Lehet, hogy világunk e tekintetben nem is változott olyan sokat ? Lehet, hogy a tudomány óriási fejlődését az emberi kapcsolatok és a társadalm ember központúbbá válása nem követte ? Lehet, hogy a mai előljáróságok az akkoriakhoz hasonlóan elvárják az orvosoktól az eredményes gyógyítást, de nehezen fogadják el, hogy ennek feltételeit vezetésükkel a társadalomnak kell megteremteni és biztosítani.

Napjainkban sok szó esik a magyarságról. Semmelweis e tekintetben is jó példát adhat. Bár neve német volt, és legfontosabb munkáit is németül írta, magyar volt, a mi hazánk fia, mert itt született, és ő maga is büszkén vallotta magyar voltát. Mint az számos róla készült festményen látszik, a szabadságharc bukását követő években - talán tüntetőleg is - leggyakrabban magyar viseletet hordott. Ezért nemcsak mint orvosok, hanem mint magyarok is büszkén tekintünk rá. Neve egyaránt dicsőséget hoz az orvosi tudománynak és a magyar kultúrának, bizonyítva, hogy e kis nemzet fiai alkalmasak lehetnek arra, hogy a legnagyobbak között jegyezzék őket.

Egy idealista, feladatait pályája végén is esküje szellemében ellátni kívánó orvos gondolatait hallották. Idealista, de a realitásokat is figyelembe vevő ember ! Sajnálatos módon nem hiszek abban, hogy emlékbeszédem, vagy még nálam kitünőbb emberek hasonló megnyilatkozásai megváltoztatják a jelen „való világot”. Hiszek azonban erősen abban, hogy az oktatási tevékenységgel, a személyes példamutatással az ifjúságot az „ideákhoz” közelíteni lehet, mert az ifjúságban – csakúgy mint 150 évvel ezelőtt – nem csak rossz, hanem igenis nagyon sok jó és az igazi értékek iránti igény található meg. Semmelweisről elnevezett egyetemünk pedig minden kiváló munkatársának azt tűzte ki célul, hogy magyar, angol, német nyelven képezzen kiválóan felkészült, magas intellektuális és erkölcsi kritériumokat teljesítő elméleti és klinikai orvosokat. Segítse ezt a törekvést Semmelweis Ignác szelleme és példája.

Budapest, 2006. június 29.

Dr. Paulin Ferenc
egyetemi tanár